

modo facile fidem do, illis allegoricis expositionibus. Augustinus
 noster libro secundo de doctrina Christiana, iuber ab his/ quæ unq
 ex poetis ad sensus naturales aut Theologicos referantur, Cui ego
 tunc, diebũ, qu; referi & legi aliquando. At qui in eadem pagina
 nã fallor, duo res; iuratur ab Augustino, quæ vos sacras: licet ip
 terpretes mirum v'suparis: Cum quædam essent ille interrogasset.
 Primum est, inquit, Q; sophisticali argumentationes in sacra scriptu
 ra canendi sunt: Alterum q; loquens propriis deditq; conclusiones/
 non solum in veris sed etiam in falsis sententijs ratiocinant. Cur ita/
 vniq; animos vestros immergitis, si vtrumq; ita Augustinus impro
 bat: qui quantum allegorij tribuerit in multis eius creditissimis
 operibus, videre licet. At qui longe alias sacra licetq; personant: in
 quit: Bene est ergo: ito: fat habeo si quis mihi permiserit, allegoria
 rum, & mysteriosa tantũ esse loci in sacris literis, ut ea relecta iuge
 na pars religionis tollatur, ut saltem hac parte id ædum & suble
 ne omnibus ingentijs ebant, quo Poete sapient, non omnino laude
 careat. Simile hic de Musis, Phœbo: Baccho, alijq; innumeris assero
 quosq; signata, qui in universam fabulosa esse audei dicere me lus
 dice causam amitter. Nam quod ad Musas attinet, si ad coelam, ce
 biantq; carum referamus, q; referri posse, priusbus dixi. Haud
 obcurum erit vel ex Plinio, vetustis in summo etiã cœli silentio, ras
 tione compositionis, inter mundi partes concertum statuisse, Pythæ
 goras enim, ut ille licet nat. histo. scribit: distantiã a terra ad Lu
 nam ceum dicit, sicq; ascendẽdo vsq; ad signiferum colligit ex ere
 bium distantis Diapason, hoc est huius divini concertus vniuersita
 tem. Hic minus attinentia, ut hoc loco retulerim, gainacia fecit mul
 torum qui nisi q; sibi videt nihil putant recte dici. Redeo ad Bacchũ
 cui hederam autore Die dono, græci consecrarunt. Hinc & ex ea, va
 ribus coronæ date sunt: ea causa inquit Probus grammaticus; q
 existimabatur liber esse cum Musis. Cur vero sacra Baccho sit hede
 ra/ Follus Pompeius, & li. Falto. ij. Cuidius retulerunt.

DE GRAMMATICAE PRAESTANTIA ET EIVS
 discendi ratione. TITVLVS. XXIII.

Atis superq; ac prope dicim abinde nimis / tui gratia
 frater: ea superioribus delibasse videri volumus, quæ e
 mures frequenter circa Poeticã quæstiones studiosis mo
 tuere solent. Nunc ad ea properandum est, quæ Poeticæ
 quã corpus effigiat & vitã reddere vident. Prioribus enim ad
 docere animum hi quoq; possunt, qui Poetas non amant: his quæ

dicendi furtus nemo incumbet felicitas, quae qui amat. Est enim amor
omnium studiorum fons, qui ex ingenio profectus, oblationem, hoc
vero eis studiorum omnium vigilans incredibili tolerantia parit: per
quam acutus (modo Mox non desit) quo volent peruenit. Annus
igitur hanc amplissimam professionem sequitur cum prima gram-
matica sit, ne aut ordinem neglexit, aut quo monenda sunt etiam
precepta nobis viderentur, primum de ea paucula in medium afferre
placeat. GRAMMATICAE (ut lib. primo Quintilianus refert) duae
partes fuisse sunt, quae altera loquendi rationi, altera enarrationi
auctorum complectitur. Nam Methodicam / hanc historicam vocat
Methodice in Latina lingua preceptis regulisque & delectissimos scrip-
torum auctoritate definita, cum ceterarum disciplinarum omnium fundam-
enta facit, tum adeo est in his quae ad Poeticam attinent efficax ut
dum diligenter seruitur, litterarum, syllabarum, vocum, & ipsius orationis
vim propriatamque considerat ad eam scribendum progredi ausa,
reliquae autem vim magnitudinisque sepe simulet, idque maxime, cum
da laudis, haec se imitationis sustinet. Hinc propterea ut in
nimis multos, hodie poeticam iactare, & ostentare carminis gratiam
videmus, qui sola Methodice, neque haec tota quidem sibi, dum quae
legerunt alibi poetarum more ut locum imitantes, omnium aliarum
litterarum vacuam existunt. Huius igitur ut quae minima sunt & rud-
imentis proxima ita primis addisci debent ut firmiter haerent, mox
dictionum origines, formulae, usus, significatus inquirantur & una ear-
undem structura & compositio summo exercitio infundenda, ut non
solum, cum libuerit, aut delectissimis vocabulis uti, aut ad media eria
descedere, aut cotidiano sermone proxima in promptu habere pos-
simus, sed iudicium etiam facere sonorantis & elegantis, & quae lenitas
quae aspera, quae hinc, quae apte eorum, & hinc quae sordida dicant
peregrina, inuitata, noua, perita, oblecta, primoque omnium quae Poe-
tica magis sint, non diffidenter percipere quis possit. His ita Schae-
mata, hoc est figurae & dictionum seruitur, & contextus orationis, in-
gredere sunt, ut utrumque dici potest, quantum in his intellectus per om-
nem Poetarum lectionem studiose emergat. Hae vero omnia, quantum per-
uenit ita addisci haud quaquam possunt, ut per omnem reliquam gratiam
bonam studiorum parte non occupent, a bonis tamen auctoribus hinc non
multis accipi velle: nam & fastidium parit multitudo, & fons que-
dam mihi esse videtur Grammaticae, quae hancus citius meliusque
faciat, quam si e riuo bibas: Praeterea cum seruitur & a formidine ali-
num exercitium sit, quod delectatione scriptorum preceptis nuncur: Post facta
igitur illa in te fundamenta frater, per quae ad grammaticos etiam
grudiores teneri inueniunt viam facimus, Priscianus in manus su-

mendas est, quem ut Principem grammaticum video hinc ois sequit.
 Iugendus hinc Valla: Diomedes: Donatus: Asper: Probus: Quinti-
 lianus: Sergius: Et quæ doctrinæ merito inter præcos quis recte no-
 meret/ Erasmus Roterodamus, in his libris quos de verborum & rerum
 copia adeo perscripsit continere, ut nihil desit: nihil redunder, ut pla-
 re illud copio cornu omnis nitentis & elegantie fluctibus plenum inde
 effulgeat. Interim multum referre existimo, quibus rudimentis ad hos
 pellegendos iuvenes educantur. Sunt qui a perditissimis idiotis imi-
 tia sumunt, statim nostræ sollicitatem non agnoscunt, casualibus
 (ut ipsi nominant) & temporalibus mera barbarie ipsorum animos
 aggrauantes, ut obegrent & priuant acumine. Quos ego molestissi-
 mos pedagogos ea poena dignos iudico, qua perdiditque plebsuntum
 nam multo illi vitiose qui animorum sint corruptores, plus nocent
 æstuant: Libere hoc loco desistere me pueritiam meam sub tam infusile
 hominum genere tot grammas, set in fustias ob reiectam barbaris pla-
 ges, quam didicisse vix in decimum septimum statim meam auctum
 summe doctrinæ loco fuit. Verum hoc in loco, male quod alij se quan-
 tur prescribere, quam legendo detegere quid ego preceptos imper-
 rita fuerim secutus. Inter magnos latinæ linguæ auctores Perceus est
 quem probemus Sulpium inter recentiores & Mancinellum addo.
 Quod ad scribendi carminis rationem attinet, alios suo loco nomi-
 nabo: in illis fideliter haurienda principia sunt: & tempore, ut mihi
 videtur, non nimis breui: ramentis sciam apud externos & Itales cum
 primis statim post tentata grammatice fundamenta iacta ad Ciceronis
 & Maronis interpretationem contendere, qua quidem re non parum
 proficiunt, quæ genuina ipsius latina lingua e matris statim verberibus
 sagatur. Nostra tamen ingenua hæc est Cisalpina, ab eo loco nata, & me-
 dia educata barbarie, longioræ operæ in tradendis sibi linguarum ru-
 dimentis expolulant: Tantum enim abest, ut sine armis doctiles sint
 ut pessimi cum iudicij esse videatur si preceptis quis ingenuam a tatem
 traditura vineat: hæc igitur longius pueros esse nobis / quibus do-
 ctus exolum est, cum apud alios quoque nimis festine accelerata perita,
 raro daret. Neui multos e nostris qui dum alioque more statim quasi
 ab iactati puerum, & primas vix regulas edoctum in illustri scripto-
 rum lectioem magna spe preceptis eruditissimis, inpegissent, primo
 statim studiorum vestibulo diffidentes animos in desperationem & per-
 petuum iuræque edili abiecerunt. Nam nec parentum eloquentia pueris
 (ut oli Græcis Cornelia mater) apud nos vilo modo subuenit/
 nec a matribus nostris ineptissime garrulisibus, quæquam spe-
 rari potest, quod linguæ edmodet Latine. In quibus tamen Quintilianus
 magna morum & eloquentiæ momenta sita esse scribit. Multi vero

Erasmus
 Diomedes
 Donatus
 Asper
 Probus
 Quintilianus
 Sergius

Perceus
 Mancinellus
 Sulpium
 Italica lingua
 Latina lingua
 Cicero
 Maro

Iugendus
 Valla
 Diomedes
 Donatus
 Asper
 Probus
 Quintilianus
 Sergius

bonorum nec semper difficultium scriptorū aggrastant, vix ipse atque
 respicit: qui non tam scribis reddere conatur q̄ minutissima quęq̄
 vocabula ita excutere, vt nūq̄ quicq̄ sit reperire quod illic non sit
 allatum, indignissimaq̄ quoq̄ lectu schedarum nonnāq̄ excussoribus
 Hos qui a frivole cuiusdam ostentationis potius, q̄ amoris quę ex-
 ponunt habere rationem videntur, minus officio suo satifacere ex-
 istimō. Nam quę cōmunia sunt, nisi ad sensum faciant auctoris, brevi-
 ter indicari potius debebant q̄ iterari tanto tedio: præsertim quod
 Feibum hodie Pomp. Nonianū Marcellum: Marcum Varionem: &
 delicias latinę linguę Nicol. Perottum in tanta optimoq̄ librorū cop-
 ia, nulla molestia legere possimus. PRAETEREA ea quoq̄ studia
 inter grāmaticā refero, q̄ miscellaneis scriptoribus & Cyclicis quan-
 dam exhibentibus impendunt quos tu frater post tam fidelia facta
 fundamenta, & parte etiā Poenices delibata, ita leges vt quibus de-
 rebus scripserit nulla te in parte lateat. Hi sunt inter venustiores Gel-
 lius & Macrobius e recentioribus Angelus Politianus summi iudi-
 cii & exquisitę diligentię scriptor: Philippus Beroaldus: Dominus
 Calderius: Petrus Crinitus: Baptista Aegnatius: Anto. Codrus: Geo-
 rgius Merula, & q̄ cōtra cum scripserit, Cornelio Vitellio & Galeo-
 tus Narrinēti. Laurentium Abstemius, longęp̄ oim̄ doctissimos Her-
 molanus Barbarus q̄ locorū ad grāmaticos atq̄ dū rationē multis
 in locis diligentissime observavit. Hoc stans Lau. Vallę in Poggia,
 Raudensē alicęp̄ hęc dicit, nam & in his est quod legi cū primis
 debeat. Adde & Gulielmum Bodeum Parisiensem, qui nuper in Pan-
 dectas annotationes, deę partibus aliis plena ingenij & diligentię
 opera edidit, Andreā Adzani Bononiensem: Baptista Pius Bononi-
 ensis ita a te legatur, vt sensum potius q̄ verba haurias. Est equidē
 multa lectiois & haud quāq̄ vulgaris doctrinę interpret, verum
 (quod tamen viri pace dixerim) toto stilo suo horridus & asper nec
 vili imitandus. Dum hęc scribebam alij non succurrerunt. Hęc vero
 numero si premeris, hoc te cōsole, q̄ nec simul nec breui legi omnes
 necesse est, vixote quorū aliqui etiā prætermitti possunt: talibus vix
 Grāmaticis, non a dulcissimis solum sed ois vitę nostrę subiectis ho-
 ras impariū possumus. Vt quisq̄ nō citius eos legent, ita maior sibi
 ad ampliora progredienda statuet occasio, nam & multarū artū su-
 dia Poetica sibi, nanq̄ ppria vindicat de quibus paulo inferius pro-
 virili differemus. Illud hoc loco non præteritū Grāmaticę gręcę la-
 tinęq̄ fidelia saltem rudimenta omio amittendū esse, qd̄ si Doctore
 penuria primis annis, latinis tam lās iungere non possumus certe
 alio sempe emittēdū est, ne penitus eius ignari esse videamur. Verum
 de Gręcis mihi alio in loco sermo erit.

Grāmaticę
 gręcę, latinę
 amittendū
 p̄p̄rietas.